MEMO AAN DE RAAD

ZAAKNUMMER: 2021078861

AAN : de raad, via commissie Ruimte

VAN : College van B&W
NAMENS DEZE : wethouder J.P.E. Bankers

DATUM : 25 oktober 2021

ONDERWERP : Evaluatie gemeenschappelijke regeling Blink

Inleiding

In december 2020 is door de GR Blink aan Berenschot opdracht gegeven om de driejaarlijkse evaluatie van de GR Blink uit te voeren. Inmiddels heeft Berenschot het evaluatierapport opgeleverd, dat wij als bijlage toesturen. Daarin zijn de statutair verplichte vragen die onder andere met wet- en regelgeving te maken hebben beantwoord. Ook is een oordeel gegeven over de mate van marktconformiteit van Blink.

Eind 2020 is door het AB Blink besloten om de evaluatie uit te breiden met een integrale beschouwing van de *huidige* en *toekomstige* samenwerking tussen de Blink-gemeenten en PreZero.
De resultaten van de evaluatie gaan over de huidige samenwerking, het onderzoekstraject naar de toekomstige samenwerking is de volgende stap. Daarom is er voor gekozen om het eerste deel (de evaluatie) nu aan de raad aan te bieden. Wanneer het tweede deel (toekomstige samenwerking) is afgerond zal alsnog de raad gevraagd worden een besluit te nemen t.a.v. de voortzetting van de deelname aan de GR Blink, zoals dit cf. de regeling bij de periodieke evaluatie dient plaats te vinden.

De conclusies in het evaluatierapport vindt u hieronder in hoofdlijnen terug. Aan de hand van de hieruit volgende aanbevelingen is aangegeven hoe het Algemeen Bestuur van Blink, waarvan de gemeente deel uitmaakt, hiermee omgaat en hoe we uw raad bij het vervolg betrekken.

Uitkomsten evaluatie: conclusies

De evaluatie van de GR Blink bevat een onderzoek naar de prijs-kwaliteitsverhouding van de verrichte diensten en een onderzoek naar het juridisch functioneren van Blink. De belangrijkste conclusies van de evaluatie zijn:

Overwegend tevredenheid over de prestaties van Blink
Feiten en beelden tonen aan dat Blink met haar huidige prestaties voldoet aan de eisen die aan haar worden gesteld door de stakeholders zoals de betrokken portefeuillehouders en de raadsleden. Er bestaat overwegend tevredenheid over zowel de dienstverlening van Blink als over het kostenniveau en de organisatie.

Kosten marktconform
Voor de beoordeling van de marktconformiteit van Blink heeft Berenschot gebruik gemaakt van de eigen Berenschot benchmark. Hieruit blijkt dat de uitvoeringskosten per inwoner van afvalbeheer gemiddeld of lager liggen dan in vergelijkbare samenwerkingsverbanden.

Professionalisering Blink organisatie
Uit het onderzoek blijkt dat de interne organisatie van Blink in de afgelopen periode sterk is geprofessionaliseerd, onder meer naar aanleiding van de vorige evaluatie (KPMG 2017), het daarop
gebaseerde Strategisch Meerjarenplan 2018-2022 (afgekort: SMP) en de aanbevelingen van de accountant.

Inhaalslag op het gebied van (arbeids)veiligheid
Ten aanzien van het voldoen van Blink aan de ARBO- en milieuwetgeving is de conclusie dat -als gevolg van een aantal factoren- er vanaf eind 2019 op het gebied van (arbeids)veiligheid een inhaalslag is gepleegd.

Professionalisering van de inkooporganisatie en aanbestedingsrechtelijke risico's
Mede n.a.v. opmerkingen van de accountant over (on)rechtmatigheid zijn diverse aanbestedingstrajecten gestart, is de inkoopfunctie van Blink gecreëerd en is inkoopbeleid en contractmanagement geformuleerd. Dit is een voorbeeld van de eerder genoemde professionalisering van de Blink-organisatie sinds de vorige evaluatie.
Er is in de visie van Berenschot nog wel sprake van aanbestedingsrechtelijke risico's ten aanzien van de juridische constructie van de gemeenten met Blink enerzijds en anderzijds van Blink met PreZero. Deze –nog nader te onderzoeken- risico's zijn in het evaluatierapport benoemd.

Verschillende ambities bij deelnemers wat betreft de toekomst
Ten aanzien van de uitvoerende taken van Blink constateert Berenschot dat de ambities van de gemeenten en PreZero gelijk zijn; Blink moet op een efficiënte wijze dienstverlening leveren op het gebied van afvalbeheer en het beheer van de openbare ruimte. Daar bovenop leven verschillende -meer of minder ver reikende- ambities ten aanzien van:

- De wijze waarop de (wettelijk ingegeven) transitie naar circulariteit wordt vormgegeven.
- De mate waarin men van het huidige cafetariamodel toe wil naar een model waarbij meer wordt geharmoniseerd en gestandaardiseerd, met als doel dat Blink effectiever en efficiënter kan werken.

Ondanks de aanwezigheid van het SMP 2018-2022, dat begin 2018 werd opgeleverd, heeft dit niet als richtinggevend document gediend voor de meer strategische vragen zoals de transitie naar circulariteit. In het evaluatierapport is uitgewerkt welke oorzaken dit heeft.

Samenwerking gemeenten – PreZero behoeft groot onderhoud
Wat betreft het onderlinge samenspel tussen de gemeenten en PreZero, komen uit de interviews diverse knelpunten naar voren. Over de verschillende knelpunten wordt beperkt gezamenlijk het gesprek gevoerd; dit versterkt het 'wij-zij denken' tussen de betrokken partijen. Berenschot trekt op basis hiervan de conclusie dat de samenwerking 'groot onderhoud' behoeft.

Uitkomsten evaluatie: aanbevelingen en vervolg

Sinds de vorige evaluatie uit 2017 is veel werk verzet om de interne organisatie van Blink te verbeteren, zo concludeert Berenschot. Daarbij zijn er nog diverse lopende projecten en acties vanuit het SMP 2018-2022 die zich richten op verbetering van de

bedrijfsvoering. Bij de aanbevelingen heeft Berenschot daarom de focus gelegd op een aantal cruciale te maken keuzes over de toekomstrichting van Blink.

Aanbeveling 1. Maak via een strategisch traject concrete keuzes over de gewenste toekomstrichting van Blink

De eerste aanbeveling van Berenschot is dat gemeenten, PreZero en de Blink-organisatie concrete keuzes gaan maken over de gewenste toekomstrichting van Blink. Zowel het beleid (de transitie naar circulariteit) als de Blink organisatie bevinden zich in een tijdperk waarin veel gaat veranderen. Berenschot adviseert om hiervoor een strategisch traject in te richten ter beantwoording van een aantal strategische vragen. Het doel van dit strategische traject is te komen tot een toekomstbestendig, gedragen en gedeeld beeld over de toekomst van Blink en de vorm en inhoud van de samenwerking met PreZero.

Het bestuur van Blink neemt deze aanbeveling over en zal Berenschot opdragen dit strategische traject uit te werken en hier met de betrokken deelnemers invulling aan te geven. In dit strategisch traject zal er in ieder geval input komen vanuit de volgende onderzoeksrichtingen:

- In opdracht van de gemeenten wordt een afzonderlijke krachtenveldanalyse uitgevoerd. Deze moet inzicht geven in welke opgaven er op gemeenten afkomen in het werkdomein van Blink (bv. circulariteit) en hoe hierbij de samenwerking tussen gemeenten binnen Blink en met PreZero optimaal in te vullen is.
- Er zal met PreZero besproken worden op welke wijze de maximale synergie via het samenwerkingsverband gerealiseerd kan worden. Het gaat dan niet alleen om materiële toegevoegde waarde, maar ook om immateriële toegevoegde waarde. Dit betreft bijvoorbeeld best practices bij andere Nederlandse gemeenten waarin PreZero met succes een innovatie toepast die past in de transitie naar een circulaire economie.
- De conclusies en aanbevelingen zoals in het Evaluatierapport zijn opgenomen.

Aanbeveling 2: Betrokkenheid raden

Betrek de raden van de deelnemende gemeenten bij de fundamentele beleidskeuzes rondom circulaire economie en de positie van Blink daarin.

Daar waar in de verdere uitwerking en inrichting van Blink de raden hun kaderstellende en controlerende rol dienen te kunnen vervullen, worden de raden in hun kracht gezet door betrokkenheid bij de besluitvorming over fundamentele beleidskeuzes.

Aanbeveling 3: Toetsing juridische constructies

Berenschot adviseert een aanbestedingsjurist onderzoek te laten doen naar de juridische constructies tussen Blink enerzijds en de gemeenten en PreZero anderzijds.

Het is ook de opvatting van het bestuur van Blink dat het van belang is dat een dergelijk onderzoek duidelijkheid geeft over de juridische houdbaarheid van de constructies tussen de gemeenten en Blink enerzijds en tussen Blink en PreZero anderzijds. Daarom zal het bestuur van Blink een dergelijk onderzoek zo spoedig mogelijk in gang zetten.
De uitkomsten hiervan worden betrokken bij de verdere uitwerking van de samenwerking met en binnen Blink. Daarnaast worden, indien dit noodzakelijk blijkt, de juridische constructies herzien binnen de bestaande wet- en regelgeving.

Aanbeveling 4: Bestuursstructuur van Blink

Op basis van de uitkomsten van aanbeveling 1 zal een herinrichting van de bestuursstructuur van Blink moeten plaatsvinden. Hierbij is het volgens Berenschot van belang specifiek aandacht te besteden aan de positie van de directeur van Blink en ook aan de wijze waarop de AB vergaderingen worden ingericht.

Als logisch gevolg van de uitkomsten ten aanzien van de toekomst van Blink ('richten') zal het bestuur van Blink de consequenties voor de bestuursstructuur van Blink geactualiseerd vorm geven ('inrichten').

Aanbeveling 5 Bedrijfsvoering Blink

Herijk de bedrijfsvoering van Blink op de uitkomsten van aanbeveling 1.

Als verantwoordelijke instantie voor de bedrijfsvoering, zal het bestuur van Blink uiteindelijk ook de bedrijfsvoering waar nodig aanpassen zodat de beoogde opgaven door Blink op de meest efficiënte en effectieve wijze worden gerealiseerd ('verrichten').

Tijdspad
Dit najaar zal het strategische traject worden gestart. Parallel daaraan worden de opgaven zoals de krachtenveldanalyse en het aanbestedings-juridische onderzoek uitgevoerd.
Verwachting is dat in de loop van 2022 de eindresultaten gereed zijn.

Bijlagen:

2021072794: Eindrapportage OE traject Blink 2021